

*Α.Ε.Ι. Πειραιά Τ.Τ.
Τμήμα: Λογιστική και Χρηματοοικονομική*

Το Κανονιστικό Πλαίσιο της Βασιλείας

*Μπαραμπούτη Νεκταρία
Αρ. Μητρώου: 2853
Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Αικατερίνη Δεδούλη*

Αθήνα, 2019

ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ – ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εργασία δε θα ήταν εφικτό να ολοκληρωθεί χωρίς την πολύτιμη βοήθεια της επιβλέπουσας καθηγήτριάς μου, κυρίας Δεδούλη, η οποία με καθοδήγησε καθ' όλη τη διάρκεια της συγγραφής της. Φυσικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω το σύζυγο και τα παιδιά μου για την κατανόηση, τη στήριξη και τη συμπαράσταση στο δύσκολο και επίπονο για μένα αυτό πόνημα.

Για το λόγο αυτό, τους αφιερώνω αυτή την εργασία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στην παρούσα εργασία ασχοληθήκαμε με την Επιτροπή της Βασιλείας, και τα κανονιστικά πλαίσια που αυτή έχει δημιουργήσει. Η Επιτροπή εμφανίστηκε το 1974, με σκοπό τη δημιουργία κοινών ρυθμιστικών πλαισίων εντός των κρατών μελών της. Πλέον, σχεδόν μισό αιώνα μετά, οι κανόνες της Βασιλείας εφαρμόζονται παγκοσμίως, αποβλέποντας στην ανάκαμψη από την πρόσφατη κρίση, αλλά και στην αποτροπή μελλοντικών προβλημάτων. Στην εργασία αναλύουμε τα ρυθμιστικά πλαίσια της Βασιλείας. Δίνουμε μεγαλύτερη βαρύτητα στο τρίτο –και πιο πρόσφατο- κανονιστικό πλαίσιο. Ενώ, παρουσιάζουμε και τις νομοθεσίες, οι οποίες στηρίχθηκαν στο πρόσφατο αυτό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Λέξεις Κλειδιά: Επιτροπή της Βασιλείας, ρυθμιστικά πλαίσια, Βασιλεία I, Βασιλεία II, Βασιλεία III

ABSTRACT

In this paper, we were referred to the Basel Committee, and its regulatory framework for banks. The Basel Committee appeared in 1974, in order to create a common regulatory framework for its member countries. Nowadays, almost half a century later, the rules of the Basel Committee are applied globally, aiming to recover the financial markets from the recent crisis, and to prevent the global economy from future financial crises. Furthermore, in this paper, we analyze the regulatory frameworks of the Basel Committee. Though, we examine more the third -and more recent- regulatory framework. We also present the legislation, which have been based on this recent regulatory framework.

Key Words: *Basel Committee, Regulatory Framework, Basel I, Basel II, Basel III*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	5
1. Κριτική Ανάλυση του Ρυθμιστικό Πλαίσιο της Βασιλείας I.....	7
1.1. Η Αναγκαιότητα της Ψήφισης του	10
1.2. Οι Στόχοι και τα Προβλήματα του Πλαισίου	11
1.3. Σχολιασμός Αποτελεσματικότητας του Πλαισίου.....	13
2. Κριτική Ανάλυση του Ρυθμιστικό Πλαίσιο της Βασιλείας II	15
2.1. Τα προβλήματα που κάλυψε το Δεύτερο Ρυθμιστικό Πλαίσιο	16
2.2. Ορισμός του Πλαισίου.....	17
2.3. Η Θέση του Πλαισίου στην Παγκόσμια Οικονομική Κρίση του 2007 – 2009	19
3. Το Ρυθμιστικό Πλαίσιο της Βασιλείας III	23
3.1. Η Επιτακτική Ανάγκη Εμφάνισης του.....	23
3.2. Οι Αρχές του Πλαισίου.....	24
3.2.1. Κεφαλαιακή Επάρκεια.....	24
3.2.2. Ο Δείκτης Μόχλευσης	25
3.2.3. Ο Δείκτης Ρευστότητας	26
3.3. Σχολιασμός της Εφαρμογής του Τρίτου Κανονιστικού Πλαισίου στην Παγκόσμια Οικονομία	27
3.4. Οι Νόμοι που στηρίχθηκαν στο Τρίτο Πλαίσιο.....	30
Συμπεράσματα	34
Βιβλιογραφία	36

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Επιτροπή της Βασιλείας δημιουργήθηκε το 1974, στη Βασιλεία της Ελβετίας, από τις διοικητές των κεντρικών τραπεζών των δέκα μεγαλύτερων οικονομιών παγκοσμίως (G-10). Οι χώρες αυτές ήταν η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελβετία, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, η Ιταλία, η Ιαπωνία, το Λουξεμβούργο, η Ολλανδία, και η Σουηδία. Ενώ, μέλη της Επιτροπής αποτελούσαν ακόμη το Βέλγιο, η Ισπανία, και ο Καναδάς. Μέχρι το 2009, της Επιτροπή της Βασιλείας αποτελούσαν μόνο ανεπτυγμένες χώρες. Ωστόσο, για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης, και την αποφυγή παρόμοιων μελλοντικών κρίσεων, η Επιτροπή προχώρησε από τις G-10 στις G-20, προσθέτοντας τις εξής χώρες Αργεντινή, Αυστραλία, Βραζιλία, Κίνα, Ινδία, Ινδονησία, Νότια Αφρική, Νότια Κορέα, Μεξικό, Ρωσία, Σαουδική Αραβία, και Τουρκία. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής ένωσης αναφέρονται πλέον ως Ε.Ε.

Η πρώτη συνεδρίαση της Επιτροπής πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 1975, με τις συνεδριάσεις να πραγματοποιούνται τακτικά τρεις με τέσσερις φορές κάθε χρόνο. Σε κάθε συνεδρίαση, οι εκπρόσωποι κάθε χώρας εξουσιοδοτούνται να συζητούν για το εκάστοτε ισχύον καθεστώς του διεθνούς τραπεζικού συστήματος, και να προτείνουν κοινά πρότυπα που σκοπό θα έχουν να βοηθήσουν την επιτροπή στην επίτευξη των στόχων της. Ακόμη, πρέπει να αναφέρουμε ότι με βάση και το ιδρυτικό έγγραφο της, η Επιτροπή της Βασιλείας δεν μπορεί να θεσπίσει νομικά τραπεζικά πρότυπα και κανόνες. Ως εκ τούτου, εναπόκειται στα ίδια τα κράτη μέλη και στις ρυθμιστικές αρχές αυτών να εφαρμόσουν και να επιβάλουν τα επιτεύγματα και τους κανόνες της Επιτροπής της Βασιλείας.

Η δημιουργία της Επιτροπής ήρθε μετά από σοβαρές διαταραχές στις παγκόσμιες νομισματικές και τραπεζικές αγορές. Στόχος αυτής ήταν η δημιουργία ενός τόπου συζήτησης και τακτικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών της, σχετικά με θέματα τραπεζικής εποπτείας. Αρχικά, τα κράτη μέλη συζητούσαν περί τρόπους διεθνούς συνεργασίας προκειμένου να καλυφθούν τα κενά στο εποπτικό δίκτυο. Αλλά ο ευρύτερος στόχος του ήταν η βελτίωση της κατανόησης των εποπτικών αρχών και της ποιότητας της τραπεζικής εποπτείας παγκοσμίως.

Η πρώτη συμφωνία της Βασιλείας, γνωστή και ως Basel I (Βασιλεία I), εμφανίστηκε το 1988, με εφαρμογή το 1992. Η εν λόγω συμφωνία καθόριζε ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις για τους εμπορικούς τραπεζικούς οργανισμούς, ενάντια σε οικονομικές απώλειες. Ενώ, κάλυπτε μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο. Η απλότητα της πρώτης συμφωνίας οδήγησε στη δεύτερη

συμφωνία της Βασιλείας, γνωστή κι ως Basel II (Βασιλείας II), το 2004, με εφαρμογή το 2008. Όμως, η δεύτερη συμφωνία δεν εφαρμόστηκε σχεδόν καθόλου. Λόγος για αυτό το ξέσπασμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης το 2007, στις ΗΠΑ.

Ως απόρροια της κρίσης, δημιουργήθηκε το τρίτο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας, γνωστό ως Basel III (Βασιλεία III), το 2010, με εφαρμογή το 2019. Είναι το πλαίσιο, το οποίο ισχύει αυτή την περίοδο. Οι νέες διατάξεις της Βασιλείας III αντιπροσωπεύουν μια έξυπνη και ισορροπημένη αντίδραση στην κρίση. Οι νέες αυτές διατάξεις και πρότυπα ναι μεν δεν θα αποτρέψουν περαιτέρω αστάθεια στις χρηματοπιστωτικές αγορές, αλλά αυξάνουν σημαντικά τα βασικά κεφάλαια και τα αποθέματα ρευστότητας των τραπεζικών ιδρυμάτων, έτσι ώστε να μπορέσουν αυτά να αντέξουν παρατεταμένες περιόδους ύφεσης. Άλλωστε, στόχος των μεταρρυθμίσεων της Βασιλείας III είναι να μειωθεί η πιθανότητα και η σοβαρότητα μελλοντικών οικονομικών κρίσεων. Αυτό συνεπάγεται αυξημένες δαπάνες που προκύπτουν από υψηλότερα ρυθμιστικό κεφάλαιο, από απαιτήσεις ρευστότητας, καθώς και από πιο έντονη και παρεμβατική εποπτεία.

Συνεχίζοντας, στην παρούσα εργασία θα ασχοληθούμε με την Επιτροπή της Βασιλείας και τα τρία ρυθμιστικά πλαίσια αυτής. Θα αναλύσουμε τα πλαίσια αυτά, τους στόχους τους, τα προβλήματα που κάλυψαν, καθώς και τους λόγους αντικατάστασης τους. Η εργασία συνεχίζεται ως εξής, στο Κεφάλαιο 1 γίνεται ανάλυση του πρώτου ρυθμιστικού πλαισίου. Στο Κεφάλαιο 2 αναφερόμαστε στο δεύτερο πλαίσιο. Ενώ, στο Κεφάλαιο 3 παρουσιάζουμε το τρίτο –και πιο πρόσφατο– πλαίσιο, κάνοντας αναφορά και στους κανόνες και στους νόμους που εντάχθηκε το εν λόγω πλαίσιο στις εκάστοτε χώρες. Η εργασία ολοκληρώνεται με τα Συμπεράσματα.

1. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ I

Λίγο μετά από τη δημιουργία της Επιτροπής της Βασιλείας, τα ιδρυτικά μέλη άρχισαν να συζητούν περί ενός επίσημου προτύπου, το οποίο θα έδινε επαρκή κεφαλαιοποίηση στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Οι συζητήσεις αυτές εντατικοποιήθηκαν μετά από την πετρελαϊκή κρίση και τις επακόλουθες τραπεζικές συνέπειες που αυτή έφερε. Παρόλο αυτά, η τελική συμφωνία ήρθε μερικά χρόνια αργότερα, τον Ιούλιο 1988, ως “Διεθνή Σύγκληση της Κεφαλαιακής Μέτρησης και των Κεφαλαιακών Προτύπων”, γνωστή ως Βασιλεία I.

Σε πρώτο στάδιο, η Βασιλεία I δημιουργήθηκε προκειμένου να προωθήσει την εναρμόνιση των προτύπων κανονιστικής και κεφαλαιακής επάρκειας μόνο εντός των μελών της Επιτροπής. Ωστόσο, εξαιτίας της μεγάλης ποικιλίας μεταξύ των κινδύνων των χωρών μελών (κίνδυνοι όπως διακυμάνσεις στον εθνικό νόμισμα, μεταβολές στα επιτόκια, μακροοικονομικές περιόδους ύφεσης), η Επιτροπή δεν κατάρτιζε γενικούς κανόνες σχετικά με τους εν λόγω κινδύνους, αλλά άφηνε τα εκάστοτε κράτη μέλη να αποφασίσουν για αυτούς. Όλα ιδρυτικά μέλη ήταν ανεπτυγμένες χώρες που είχαν στην επικράτεια του τα περισσότερα (αν όχι όλα) διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ως αποτέλεσμα, τα αρχικά πρότυπα που ορίστηκαν προσαρμόστηκαν στις τραπεζικές λειτουργίες αυτών των χωρών και ιδρυμάτων. Άλλωστε, η συμφωνία όριζε ρητά ότι τα πρότυπα δεν προορίζονταν και δεν θεωρούταν κατάλληλη επιλογή για αναπτυσσόμενες χώρες και αναδυόμενες οικονομίες, εξαιτίας των διαφορετικών κινδύνων που εμφάνιζαν οι αναπτυσσόμενες με τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. (Balin, 2018)

Η συμφωνία της Βασιλείας έδινε σημαντικό ρυθμιστικό ρόλο στις κρατικές κεντρικές τράπεζες, και για το λόγο αυτό θεωρούσε τα εγχώρια νομίσματα ως τα πιο αξιόπιστα και ευνοϊκά χρηματοπιστωτικά μέσα. Θεωρούσε, ακόμη, ότι η ασφάλιση των καταθέσεων μέσα από κρατικές εγγυήσεις μείωνε τους τραπεζικού κινδύνους. Ενώ, χρησιμοποιούσε ένα μέγιστο επίπεδο κινδύνου για να υπολογίσει τις κεφαλαιακές απαιτήσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων των ανεπτυγμένων χωρών. Μια αντίστοιχη εφαρμογή από τις αναπτυσσόμενες χώρες θα δημιουργούσε ένα εσφαλμένο αίσθημα ασφαλείας στις εν λόγω χώρες. Επιπρόσθετα, το πρώτο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας ανέφερε –ρητά– ότι πρότεινε μόνο κάποιες ελάχιστες κεφαλαιακές απαιτήσεις για ενεργά διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καλώντας τις κεντρικές τράπεζες και τις ρυθμιστικές αρχές των χωρών μελών να είναι πιο συντηρητικές στους τραπεζικούς τους κανονισμούς. Προειδοποιεί, ακόμη, ότι οι δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας που

προτείνει δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μεμονωμένα για τον έλεγχο της φερεγγυότητας ενός οργανισμού.

Η προσαρμογή και η εφαρμογή των κρατών μελών της Επιτροπής στο πρώτο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας πραγματοποιήθηκε αρκετά εκτός από την Ιαπωνία. Η Ιαπωνία, εξαιτίας της σοβαρής τραπεζικής κρίσης που αντιμετώπισε στα τέλη της δεκαετίας του 1980, δεν μπορούσε να υιοθετήσει αμέσως τις συστάσεις της Βασιλείας. Έως το 1992, όλα τα υπόλοιπα κράτη μέλη αυτής εφάρμοσαν τις συστάσεις (ακόμη και αυτές που αφορούσαν την κεφαλαιακή επάρκεια στο 8%). Η Ιαπωνία εφάρμοσε πλήρως τις συστάσεις της Βασιλείας έως το 1996.

Επιπλέον, το αρχικό πλαίσιο δεν προόριζε να συμπεριλάβει αναπτυσσόμενες οικονομίες, αναφέροντας αυστηρές προειδοποιήσεις για την εφαρμογή του πλαισίου σε αυτές τις οικονομίες. Παρόλο αυτά, χώρες όπως το Μεξικό, με έλλειψη κεφαλαίων, ενστερνίστηκαν τα πρότυπα της Βασιλείας I, αποσκοπώντας σε φθηνότερη χρηματοδότηση από τις διεθνείς αγορές. Ενώ, μέχρι το 1999, άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, όπως η Ρωσία, η Κίνα, η Ινδία εφάρμοσαν τα πρότυπα της Συμφωνίας. Η εφαρμογή του πλαισίου από τις αναδυόμενες οικονομίες συνέβη επειδή το πλαίσιο θεωρήθηκε ως ένδειξη ρυθμιστικής ισχύος και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες από τους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. (Balin, 2018)

Λεπτομερέστερα, το πρώτο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας χωριζόταν σε τέσσερις “πυλώνες” (Pillars). Ο πρώτος πυλώνας (“Τα συστατικά του κεφαλαίου”) όριζε τόσο τα είδη των κεφαλαίων που υπολογίζονταν ως αποθεματικά του οργανισμού, όσο και το ελάχιστο ποσοστό από αυτά τα κεφάλαια που πρέπει να κατέχει ο οργανισμός. Τα αποθεματικά κεφάλαια που όριζε χωριζόταν σε δύο βαθμίδες. Η πρώτη βαθμίδα, γνωστό ως “Tier 1 Capital”, περιλάμβανε τους τύπους των ταμειακών διαθεσίμων και άλλων κεφαλαίων που προέρχονταν από την πώληση τραπεζικών μετοχών (απλών και προνομιούχων μετοχών). Η δεύτερη βαθμίδα, “Tier 2 Capital”, είναι λίγο πιο διαφορετικό. Τα κεφάλαια που περιλαμβάνει μπορεί να αποτελούν αποθεματικά που δημιουργήθηκαν για την κάλυψη ενδεχόμενων ζημιών από δάνεια, από συμμετοχές σε χρεόγραφα μειωμένης εξασφάλισης, από συμμετοχές σε υβριδικά χρεόγραφα ή συμμετοχικούς τίτλους, καθώς και κεφάλαια από πιθανά κέρδη που προέκυψαν από την πώληση περιουσιακών στοιχείων, τα οποία αγοράστηκαν μέσω πώλησης τραπεζικού αποθέματος. Προκειμένου να ανταποκριθούν στη Συμφωνία της Βασιλείας, τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να κατέχουν την

ίδια ποσότητα (χρηματική ποσότητα) κεφαλαίων της Κατηγορίας 1 (Tier 1) και της Κατηγορίας 2 (Tier 2).

Ο δεύτερος πυλώνας της Βασιλείας I αναφέρεται σε ένα ολοκληρωμένο σύστημα σχετικά με τον κίνδυνο στο ενεργητικό του ισολογισμού ενός τραπεζικού οργανισμού, “Στάθμιση Κινδύνου”. Αναλυτικότερα, τα στοιχεία του ενεργητικού περιλαμβάνουν πέντε κατηγορίες κινδύνων. Η πρώτη κατηγορία τα βαρύνει με 0%, πράγμα που τα χαρακτηρίζει ως “άνευ κινδύνου”. Τα εν λόγω στοιχεία ορίζονται ως ρευστά διαθέσιμα (ήτοι μετρητά), και μπορεί να είναι κρατικό χρέος που κρατείται και χρηματοδοτείται σε εθνικό νόμισμα, αξιώσεις προς τις κεντρικές κυβερνήσεις των κρατών μελών του ΟΟΣΑ¹. Η δεύτερη κατηγορία κινδύνου σταθμίζει τα περιουσιακά στοιχεία σε 20%, γεγονός που δηλώνει ότι τα στοιχεία αυτής της κατηγορίας είναι χαμηλού κινδύνου. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει το χρέος προς τις πολυμερούς αναπτυξιακές τράπεζες, το τραπεζικό χρέος που δημιουργείται από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που έχουν συσταθεί στον ΟΟΣΑ, το τραπεζικό χρέος εκτός ΟΟΣΑ με διάρκεια μικρότερο του ενός έτους, καθώς και τα ταμειακά διαθέσιμα και τα δάνεια που εγγυάται ο δημόσιος τομέας του ΟΟΣΑ.

Παραμένοντας στον ίδιο πυλώνα, η τρίτη κατηγορία χαρακτηρίζεται “μέτριου κινδύνου”, σταθμίζεται με 50%, και περιλαμβάνει μόνο ένα είδος, αυτό της υποθήκης κατοικίας. Από την άλλη πλευρά, η τέταρτη κατηγορία χαρακτηρίζεται ως “υψηλού κινδύνου”, σταθμίζεται με 100%, και περιλαμβάνει τις απαιτήσεις ενός τραπεζικού ιδρύματος προς τον ιδιωτικό τομέα, το τραπεζικό χρέος εκτός χωρών μελών του ΟΟΣΑ με διάρκεια άνω του ενός έτους, τις απαιτήσεις έναντι χρεογράφων εκτός ΟΟΣΑ, καθώς και τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχει μια τράπεζα. Η πέμπτη κατηγορία περιλαμβάνει απαιτήσεις για εγχώριες οντότητες του δημόσιου τομέα, οι οποίες μπορούν να αποτιμηθούν σε 0%, 10%, 20%, ή ακόμη και 50%, ανάλογα με τη διακριτική ευχέρεια της κεντρικής τράπεζας. (Balin, 2018)

Σκοπός του τρίτου πυλώνα είναι η ένωση του πρώτου και του δεύτερου πυλώνα. Ο εν λόγω πυλώνας ορίζει ένα γενικό πρότυπο, σύμφωνα με το οποίο το 8% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων ενός οργανισμού πρέπει να καλύπτονται από τα αποθεματικά κεφαλαίου της Κατηγορίας 1 και της Κατηγορίας 2. Με το κεφάλαιο της Κατηγορίας 1 (“Tier 1”) να καλύπτει το 4% των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων αυτού. Από αυτό το 2%

¹ Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

ονομαζόταν Βασικό Κεφάλαιο Ιδίων Κεφαλαίων (Core Equity Tier Capital). Το υπόλοιπο 4% αναφερόταν στο κεφάλαιο Κατηγορίας 2 (“Tier 2”). Το ποσοστό του 8% αναφερόταν στον απολύτως ελάχιστο αριθμό κεφαλαίων. Να σημειώσουμε ότι ένας οργανισμός για να θεωρηθεί υψηλά κεφαλαιοποιημένος θα έπρεπε να είχε αντίστοιχο ποσοστό ύψους 10%. Σκοπός του κεφαλαίου αυτού ήταν να λειτουργεί του ως ρυθμιστής (buffer) ενάντια απρόβλεπτων οικονομικών απωλειών. Έχοντας, οι οργανισμοί, το κεφάλαιο αυτό, μείωναν την πιθανότητα αθέτησης και χρεοκοπίας, ενέργειες που μπορούσαν να προκαλέσουν αστάθεια στις παγκόσμιες χρηματαγορές. [(Jorion, 2009), (Jorion, 2011)]

Ολοκληρώνοντας, ο τέταρτος πυλώνας θέτει τις συνθήκες για την εφαρμογή του πρώτου ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας. Οι κεντρικές τράπεζες των χωρών μελών της Επιτροπής καλούνται να δημιουργήσουν ισχυρούς μηχανισμούς επιτήρησης και επιβολής των χρηματοπιστωτικών τους ιδρυμάτων, με σκοπό τη διασφάλιση της τήρησης της Συμφωνίας.

1.1. Η ΑΝΑΓΑΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΨΗΦΙΣΗΣ ΤΟΥ

Η Επιτροπή της Βασιλείας συγκροτήθηκε από μια ομάδα δέκα εθνών, ύστερα από την κατάρρευση της Herstatt Bank, με έδρα την Κολωνία, το 1974, εξαιτίας του κινδύνου διακανονισμού στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές. Τα εν λόγω έθνη αποφάσισαν να συγκροτήσουν ένα συνεταιριστικό συμβούλιο προκειμένου να εναρμονίσουν τους τραπεζικούς κανονισμούς και πρότυπα, αρχικά εντός των δέκα κρατών, και στη συνέχεια μεταξύ της παγκόσμιας οικονομίας. Άλλωστε, όπως ορίζει και το αρχικό καταστατικό της επιτροπής της βασιλείας, ο βασικός στόχος της είναι η επέκταση της κανονιστικής κάλυψης, η προώθηση της κατάλληλης τραπεζικής εποπτείας, καθώς και η διασφάλιση ότι κανένας τραπεζικός οργανισμός (σε παγκόσμιο επίπεδο) δεν μπορεί να ξεφύγει από την εποπτεία. Η συμφωνία έγινε στη Βασιλεία της Ελβετίας, με ορισμό συμβουλίων ανά τρίμηνο, και εκπροσώπους σε αυτά τους διευθυντές των κεντρικών τραπεζών και των εποπτικών αρχών των έντεκα χωρών. (Balin, 2018)

Επιπρόσθετα, κατά της δεκαετίας του 1970 και 1980, μερικοί παγκόσμιοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί εύρισκαν νομικά “παράθυρα” να αποφεύγουν τις ρυθμιστικές αρχές αξιοποιώντας τις εθνικές τραπεζικές νομοθεσίες. Ενώ, μετατόπιζαν τις έδρες του σε χώρες με λιγότερο αυστηρούς κανονισμούς.

1.2. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η αρχική ιδέα που πρώτου ρυθμιστικού πλαισίου της Επιτροπής της Βασιλείας ήταν η αντιμετώπιση του πιστωτικού κινδύνου, μέσα από τη θέσπιση ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, σε συνδυασμό με την προστασία και την ασφάλεια του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Ωστόσο, δευτερεύων στόχος ήταν η δημιουργία ίσων όρων ανταγωνισμού για τους πολυεθνικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς σε εγχώριες αγορές, θεσπίζοντας ελάχιστα πρότυπα.

Σε γενικές γραμμές, η πρώτη Συμφωνία της Βασιλείας ήταν επιτυχημένη, διατηρώντας ισορροπία στο οικονομικό σύστημα και αυξάνοντας τα τραπεζικά κεφαλαιακά. Παρόλο αυτά, δέχτηκε κριτικές για το ότι ήταν πολύ απλή, και για το ότι δεν ρύθμιζε επαρκώς όλες τις πηγές που συνδέονται με τον οικονομικό κίνδυνο, πηγές που δημιουργήθηκαν κυρίως από τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα. Ακόμη, και οι ίδιες οι τράπεζες δεν είχαν κάποιο κίνητρο για τον εσωτερικό έλεγχο του κινδύνου, αφού ο κεφαλαιακός έλεγχος οριζόταν από τις κανονιστικές αρχές.

Αναλυτικότερα, τα προβλήματα του πλαισίου βασίστηκαν κυρίως σε τέσσερις λόγους. Ο πρώτος αναφέρεται σε παραλείψεις του πλαισίου. Η Βασιλεία I κάλυπτε μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο, ενώ απευθυνόταν μόνο στις χώρες μέλη αυτής (G-10). Για το λόγο αυτό, θεωρήθηκε ότι έχει πολύ στενό πεδίο εφαρμογής, με σκοπό την εξασφάλιση της επαρκούς χρηματοπιστωτικής σταθερότητας στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα. Η παράλειψη της Βασιλείας I για πειθαρχία των χρηματοπιστωτικών αγορών θεωρήθηκε ότι περιορίζει την ικανότητα της συμφωνίας να επηρεάζει τις χώρες και τους τραπεζικούς οργανισμούς που ακολουθούν τα πρότυπα της. (Moosa & Burns, 2013)

Ακολούθως, ο δεύτερος λόγος επίκρισης σχετίστηκε με τον τρόπο με τον οποίο η Βασιλεία I δημοσιοποιήθηκε και εφαρμόστηκε από τις τραπεζικές αρχές. Η αδυναμία αυτών των αρχών να εφαρμόσουν σωστά τα πρότυπα αυτής, καθώς και η έντονη επιθυμία τους (των αρχών) να θεσπίσουν τους όρους της γρήγορα ανάγκασαν τις ρυθμιστικές αρχές να υπερβούν τα πρότυπα της Βασιλείας. Αυτό, με τη σειρά του, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία λανθασμένης άποψης ότι η Βασιλεία I ήταν η μοναδική συμφωνία που χρειαζόταν μια χώρα και μια οικονομία για την επίτευξη της σταθερότητας του τραπεζικού της τομέα. Οι ρυθμιστικές αρχές των κρατών μελών είδαν αυτό το αποτέλεσμα ως θετικό, επειδή είχαν ήδη τα περισσότερα ρυθμιστικά θεμέλια για

μακροπρόθεσμη ανάπτυξη, όμως δεν συνειδητοποιήσαν εγκαίρως ότι αυτή η ραγδαία ανάπτυξη θα επηρέαζε τις μεγάλες ιδιωτικές τράπεζες, και οι οποίες με τη σειρά τους θα άρχιζαν να απαιτούν από τις αναπτυσσόμενες οικονομίες να ακολουθήσουν τα πρότυπα τη Βασιλεία I.

Ο τρίτος λόγος επίκρισης επικεντρώθηκε στα –εσφαλμένα- ευνοϊκά κίνητρα που παρέχει η συμφωνία στα τραπεζικά ιδρύματα. Τα ποσοστά που όριζε η Βασιλεία I για τα σταθμισμένα περιουσιακά στοιχεία οδήγησαν τα εν λόγω ιδρύματα στο να βρουν τρόπους για να θέσουν μεγαλύτερους κινδύνους, σε σύγκριση με αυτούς που είχαν οι ιδρυτές της συμφωνίας. Αυτό γίνεται μέσω δύο κύριων φορέων. Τα τραπεζικά ιδρύματα τιτλοποιούσαν τα επιχειρηματικά δάνεια, πουλώντας τα τιτλοποιημένα περιουσιακά στοιχεία με τον μικρότερο κίνδυνο. Η μείωση αυτή των λιγότερο ριψοκίνδυνων δανείων, έκανε τα περιουσιακά στοιχεία των χρηματοπιστωτικών οργανισμών -εξ' ορισμού- πιο επικίνδυνα, όμως ο συντελεστής στάθμισης που δινόταν στα επιχειρηματικά δάνεια δεν άλλαζε. Από την άλλη πλευρά, τα κεφάλαια που “κέρδιζε” ο οργανισμός μέσω της τιτλοποίησης μπορούσαν να προστεθούν στα αποθεματικά των περιουσιακών στοιχείων αυτού, επιτρέποντάς στον οργανισμό να χορηγεί δάνεια με ακόμη μεγαλύτερο κίνδυνο. Η παραπάνω στρατηγική έκανε τα τραπεζικά ιδρύματα να φαίνονται ότι προστατεύονται σωστά από τον πιστωτικό κίνδυνο. Στην πραγματικότητα, όμως, αναλάμβαναν όλο και περισσότερο κίνδυνο, πολύ μεγαλύτερο από ότι σχεδίαζε η Βασιλεία I. (Balin, 2018)

Ακόμη, ο δεύτερη τρόπος μέσω του οποίου τα τραπεζικά ιδρύματα μπορούν να διατηρήσουν στα βιβλία τους ένα χαμηλό ποσοστό κινδύνου στα πρότυπα της Βασιλείας I, αυξάνοντας το κίνδυνο που αναλαμβάνουν, είναι μέσω της πώλησης και της μεταπώλησης βραχυπρόθεσμου τραπεζικού χρέους εκτός των χωρών μελών του ΟΟΣΑ. Το βραχυπρόθεσμο τραπεζικό χρέος που δημιουργείται από τράπεζες εκτός ΟΟΣΑ, σταθμίζεται στο 20%², με το μακροπρόθεσμο χρέος στην κατηγορία αυτή να σταθμίζεται με 100%. Λαμβάνοντας υπόψη αυτά, οι τραπεζικοί οργανισμοί μπορούν να “ανταλλάξουν” τα μακροπρόθεσμα χρέη τους για μια σειρά βραχυπρόθεσμων χρεών. Ως εκ τούτου, ο κίνδυνος που συνδέεται με την κατοχή μακροπρόθεσμου χρέους (ο κίνδυνος αθέτησης σε αναπτυσσόμενες οικονομίες) παρέμενε, ενώ η στάθμιση κινδύνου του τραπεζικού ιδρύματος μειωνόταν. (Moosa & Burns, 2013)

Το τέταρτο πρόβλημα σχετίζεται με την εφαρμογή του πλαισίου στις αναπτυσσόμενες αγορές. Όπως έχουμε αναφέρει, η Βασιλεία I δεν προοριζόταν να εφαρμοστεί σε

² Βλέπε παραπάνω.

αναπτυσσόμενες οικονομίες. Παρόλο αυτά, εφαρμόστηκε εξαιτίας πιέσεων που άσκησαν διεθνείς οργανισμοί και πολιτικοί παράγοντες. Οι λόγοι μη εφαρμογής στις εν λόγω οικονομίες σχετίζονταν με τον υψηλό βαθμό του ρυθμιστικού περιθωρίου του πρώτου πλαισίου της Βασιλείας, με την άποψη του πλαισίου περί του εγχώριου νομίσματος και του χρέους ως των πλέον αξιόπιστων και ευνοϊκών μέσων των περιουσιακών στοιχείων, καθώς και με την αντίληψη αυτού περί της ασφάλισης των τραπεζικών καταθέσεων.

Η συμφωνία της Βασιλείας προκάλεσε στις αναπτυσσόμενες χώρες υψηλές διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, αλλά και κινδύνους αθέτησης των κρατικών ομολόγων, καθιστώντας επικίνδυνα τα δάνεια δανειοδότησης από χώρες μέλη του ΟΟΣΑ. Επιπροσθέτως, η ασφάλιση των καταθέσεων, σε συνδυασμό με τα χαμηλά ποσοστά των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων, έκαναν τις ρυθμιστικές αρχές των αναπτυσσόμενων χωρών που εφάρμοσαν τα πρότυπα της να υποτιμήσουν τους πιστωτικούς κινδύνους των περιουσιακών στοιχείων των τραπεζικών ιδρυμάτων της επικράτειας τους. Αυτό δημιούργησε προβλήματα σε ολόκληρο το τραπεζικό σύστημα των αναπτυσσόμενων οικονομιών, όταν αναγνωρίστηκε ότι σχεδόν όλα τα τραπεζικά ιδρύματα είχαν αναλάβει υπερβολικούς κινδύνους με τις εκάστοτε κεντρικές τράπεζες να μην διαθέτουν επαρκή κεφαλαίου για τη διάσωση των ιδρυμάτων. (Balin, 2018)

1.3. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Συνεχίζοντας, εκτός από τα προβλεπόμενα μειονεκτήματα της Βασιλείας I στις αναπτυσσόμενες αγορές, διάφορα απρόβλεπτα αποτελέσματα του πλαισίου που εμφανίστηκαν στις ανεπτυγμένες χώρες, κατέστησαν τη συμφωνία λιγότερο επιθυμητή στις εν λόγω χώρες.

Η πρώτη απρόβλεπτη συνέπεια του πλαισίου σχετίστηκε με παρενέργειες στον τρόπο κατά τον οποίο τα τραπεζικά ιδρύματα αναλάμβαναν κινδύνους μέσα από τραπεζικά χρέη. Ο λόγος, το βραχυπρόθεσμο τραπεζικό χρέος που προερχόταν από χώρες εκτός ΟΟΣΑ ήταν χαμηλότερα σταθμισμένο σε σύγκριση με το αντίστοιχο μακροπρόθεσμο χρέος. Η Βασιλεία I προέτρεπε επενδυτές να μετακινηθούν από την ανάληψη μακροπρόθεσμων τραπεζικών χρεών από τις αναπτυσσόμενες αγορές προς την ανάληψη βραχυπρόθεσμων χρεών από τις εν λόγω αγορές (“hot money”). Η μεταστροφή αυτή είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ασταθών διακυμάνσεων των συναλλαγματικών ισοτιμιών στις χρηματοπιστωτικές αγορές.

Ακολούθως, η δεύτερη απρόβλεπτη συνέπεια του πλαισίου προέκυψε από τη διαφορά μεταξύ των συντελεστών στάθμισης κινδύνου δημόσιου και ιδιωτικού χρέους. Το κρατικό χρέος των αναπτυσσόμενων χωρών θεωρήθηκε λιγότερο επικίνδυνο σε σύγκριση με το αντίστοιχο ιδιωτικό χρέος. Ως επακόλουθο, το πρώτο πλαίσιο της Βασιλείας δημιούργησε ένα σύστημα στο οποίο ο ιδιωτικός τομέας συνεχώς “συμπιεζόταν” εξαιτίας των χαρτοφυλακίων δανεισμού από τραπεζικά ιδρύματα αναπτυσσόμενων χωρών. Η εν λόγω “συρρίκνωση” αύξανε την ύφεση στις αναπτυσσόμενες χώρες, ενισχύοντας το κόστος από μια πιθανή κρατική αθέτηση.

Ολοκληρώνοντας, η έλλειψη επαρκών κεφαλαίων στις αναπτυσσόμενες χώρες καθιστούσε τους δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας λιγότερο αξιόπιστους (στις περιοχές αυτές). Οι τιμές των μετοχών και του χρέους που κατείχε ένας οργανισμός αποτιμώντας λανθασμένα σε μη ρευστοποιημένες ανταλλαγές. Οι συντελεστές στάθμισης αυτών των στοιχείων και η συμπερίληψη αυτών των στοιχείων στον υπολογισμό του δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας των οργανισμών προκαλούσε -πολλές φορές- εσφαλμένες θέσεις κεφαλαιακής επάρκειας στα τραπεζικά ιδρύματα των αναπτυσσόμενων χωρών. (Balin, 2018)

2. ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ II

Σε απάντηση στην τραπεζική κρίση της δεκαετίας του 1990, αλλά και στην αναγνώριση των ατελειών του πρώτου ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας, η Επιτροπή της Βασιλείας αποφάσισε -το 1999- να προτείνει μια νέα, πληρέστερη συμφωνία για την κεφαλαιακή επάρκεια. Αυτή η συμφωνία, έμεινε γνωστή ως “Διεθνής σύγκλιση της μέτρησης κεφαλαιακής επάρκειας και των κεφαλαιακών προτύπων: Αναθεωρημένο πλαίσιο”, και ανεπίσημα ως "Βασιλεία II" (Basel II). Το νέο πλαίσιο διεύρυνε σημαντικά το πεδίο εφαρμογής, την τεχνική, και το βάθος της αρχικής συμφωνίας της Βασιλείας. Παράλληλα, διατηρούσε και επέκτεινε τα πλαίσια των “πυλώνων” της Βασιλείας I, προκειμένου να καλύψει νέες προσεγγίσεις στον πιστωτικό κίνδυνο, να προσαρμοστεί στην τιτλοποίηση των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων, καθώς και να καλύψει τον κίνδυνο αγοράς, τον λειτουργικό κίνδυνο και τον κίνδυνο επιτοκίου. Η δεύτερη συμφωνία της Βασιλείας δημιουργήθηκε το 2004, με το τελικό σχέδιο αυτής να εμφανίζεται το 2006, και με πλήρη εφαρμογή το Δεκέμβριο 2008.

Μετά την απόφαση για τη δεύτερη συμφωνία, το 1999, η συμφωνία αυτή υποβλήθηκε σε μακροχρόνιες συζητήσεις και αναθεωρήσεις, πριν αποφασισθεί η τελική συμφωνία από όλα τα κράτη μέλη της Επιτροπής. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης της συμφωνίας, το μέγεθος του κειμένου κυμάνθηκε στις 347 σελίδες (πολύ περισσότερο από τις 37 σελίδες της αρχικής συμφωνίας της Βασιλείας). Η μεγάλη αύξηση του συμφώνου οφειλόταν στην προσθήκη (ύστερα από εντολή των ΗΠΑ, της Ιαπωνίας, και της Μεγάλης Βρετανίας) εσωτερικών προτύπων αξιολόγησης κινδύνου και αυτοεπιτήρησης προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Ένα άλλο σημαντικό σημείο στις διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία της Βασιλείας II ήταν το πεδίο εφαρμογής της συμφωνίας. Οι περισσότερες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήθελαν να εφαρμοστεί (η συμφωνία) σε όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Από την άλλη πλευρά, οι ΗΠΑ, ο Καναδάς, και η Μεγάλη Βρετανία ήθελαν να εφαρμοστεί μόνο στους πολυεθνικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Εν τέλει, εφαρμόστηκε αυτό που ήθελε η δεύτερη ομάδα. (Balin, 2018)

Η μόνη σημαντική οικονομία -εκτός των G-10- που δεν ανακοίνωσε τις προθέσεις της να υιοθετήσει τα πρότυπα της Βασιλείας II, ήταν η Κίνα. Η χώρα ισχυρίστηκε ότι η δική της εσωτερική νομοθεσία, σε συνδυασμό με την υιοθέτηση των προτύπων της Βασιλείας I θα

επαρκούσαν για τη διασφάλιση της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού της συστήματος. Επιπροσθέτως, εκτός από τις 10 χώρες μέλη της Επιτροπής, ακόμη 95 χώρες³ είχαν ανακοινώσει την πρόθεσή τους να υιοθετήσουν τη Βασιλεία II, έως το 2015. Εδώ, πρέπει να σημειωθεί ότι επειδή η Βασιλεία II κάλυπτε και τις θυγατρικές των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων των G-10, πολλές αναπτυσσόμενες οικονομίες θα εφάρμοζαν αναγκαστικά τη Βασιλεία II. Για παράδειγμα, η Αργεντινή διέθετε έναν τραπεζικό τομέα με μεγάλη παρουσία τραπεζικών ιδρυμάτων στο εξωτερικό (περίπου το 48% της συνολικής κεφαλαιοποίησης του τραπεζικού της συστήματος). Ολοκληρώνοντας, συμπεριλαμβανομένης των G-10, η Βασιλεία II έχει στόχο να καλύψει περίπου το 77% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

2.1. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΛΥΨΕ ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ένα από τα μεγαλύτερα πεδία που κάλυψε η δεύτερη συμφωνία της Βασιλείας ήταν η εφαρμογή μέτρων για την αντιμετώπιση χρηματοπιστωτικών κινδύνου, πέρα του πιστωτικού. Όπως ήδη έχουμε αναφέρει, η πρώτη συμφωνία της Βασιλείας κάλυπτε μόνο τον πιστωτικό κίνδυνο. Ωστόσο, η Βασιλεία II εξέλιξε και τους συντελεστές στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου, εμπλουτίζοντας την υπερβολικά απλή προσέγγιση της Βασιλείας I.

Αρχικά, το δεύτερο σύμφωνο της Βασιλείας στόχευε στην ευθυγράμμιση των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζικών ιδρυμάτων με τα βασικά χαρακτηριστικά των κινδύνων τους. Αξιοποιούσε αποτελεσματικά τα νέα όρια της διαχείρισης κινδύνων. Επιδίωκε να δώσει ώθηση στην ανάπτυξη ενός “υγιούς” συστήματος διαχείρισης κινδύνων, το οποίο ήλπιζαν ότι θα προωθούσε μια πιο αποτελεσματική, δίκαιη, και συνετή κατανομή των πόρων.

Το δεύτερο πλαίσιο της Βασιλείας εφάρμοσε μια εξελιγμένη μορφή τραπεζικής εποπτείας προς τον κλάδο. η Βασιλεία II αποτελούσε μια ανανεωμένη αναθεώρηση του πρώτου πλαισίου, ενσωματώνοντας μέσα τα σχόλια των διάφορων ενδιαφερομένων. Τροποποίησε σημαντικές τις συμβατικές προσεγγίσεις, στις οποίες βασιζόνταν οι ρυθμιστικές αρχές για τον σχεδιασμό των κανόνων. Ενώ, δημιούργησε έναν ανώτερο ρυθμιστικό και εποπτικό μηχανισμό, ο οποίος μπορούσε να αξιολογεί εκτενέστερα και λεπτομερέστερα τα διάφορα είδη κινδύνων.

³ Αντιστοιχούσαν στο 36% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Συνεχίζοντας, οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου βασίστηκαν στη διαπραγμάτευση των μερών της συμφωνίας, και όχι στον πραγματικό κίνδυνο του κάθε περιουσιακού στοιχείου. Οι συντελεστές δεν προέκυψαν από κανένα συγκεκριμένο πρότυπο πιθανότητας αφερεγγυότητας, ενώ κατά το πλείστον, ήταν αυθαίρετα. (Akhtar, 2006)

2.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Η δεύτερη συμφωνία της Βασιλείας εφαρμόζε τρεις πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας (Pillar 1) αναφερόταν στα ελάχιστα κεφάλαια που θα έπρεπε να έχει ένας τραπεζικός οργανισμός, καλύπτοντας τον πιστωτικό κίνδυνο, τον κίνδυνο αγοράς, και τον λειτουργικό κίνδυνο. Γίνεται προσπάθεια να συμπεριληφθούν όλα τα χαρτοφυλάκια κι όλα τα περιουσιακά στοιχεία των πολυεθνικών οργανισμών. Έτσι ώστε, οι οργανισμοί αυτοί να μην μπορούν να αποκρύψουν τους πραγματικούς κινδύνους που αναλαμβάνουν, μέσα από τη μεταφορά των περιουσιακών στοιχείων τους σε θυγατρικές εταιρείες τους. Το ελάχιστο κεφάλαιο που οι τραπεζικοί οργανισμοί έπρεπε να είχαν παρέμεινε στο 8% του συνόλου των περιουσιακών στοιχείων του σταθμισμένου κινδύνου. Μέσα από τον εν λόγω πυλώνα προσπαθούν να καλυφθούν κενά του πρώτου πλαισίου, τα οποία επέτρεπαν σε πιστωτικά ιδρύματα να αναλάβουν επιπρόσθετους κινδύνους.

Ο δεύτερος πυλώνας (Pillar 2) αναφερόταν στην εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, και στις αρχές που τα έλεγχαν. Απευθυνόταν στην αλληλεπίδραση που υπήρχε ανάμεσα στις ρυθμιστικές αρχές και τα ιδρύματα αυτά. Επέκτεινε τις αρμοδιότητες των ελεγκτών, ως προς την τραπεζική επίβλεψη, δίνοντας τους την εξουσία να εποπτεύουν τα εσωτερικά κριτήρια αξιολόγησης κινδύνου (βάση του πρώτου πυλώνα), αλλά και να αλλάζουν τις απλές και συντηρητικές προσεγγίσεις εάν το έκριναν απαραίτητο. Ουσιαστικά οι επόπτες έπρεπε να εξασφαλίζουν ότι το τραπεζικό σύστημα λειτουργούσε με τουλάχιστον τα ελάχιστα απαιτούμενα κεφάλαια, καθώς και ότι γινόντουσαν διορθωτικές ενέργειες σε περίπτωση που κάποιος οργανισμός εμφάνιζε προβλήματα. Μπορούσαν, ακόμη, οι αρχές να αναθεωρήσουν τις πολιτικές αξιολόγησης κεφαλαίων ενός τραπεζικού οργανισμού, όταν το θεωρούσαν αναγκαίο. Ο δεύτερος πυλώνας κάλυπτε τον κίνδυνο επιτοκίου. Παρόλο αυτά, τα τραπεζικά ιδρύματα είχαν την αρμοδιότητα της σύνταξης των επιμέρους κινδύνων. Εάν κάποιο ίδρυμα δεν το έκανε,

οι ρυθμιστικές αρχές είχαν το δικαίωμα να επιβάλλουν κυρώσεις στο εν λόγω ίδρυμα. (Jorgion, 2011)

Επιπλέον, στο δεύτερο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας, δινόταν δύο επιπρόσθετες εξουσιοδοτήσεις στις εκάστοτε ρυθμιστικές αρχές. Η πρώτη επέτρεπε στις ρυθμιστικές αρχές να δημιουργήσουν κεφαλαιακές απαιτήσεις, πέραν των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων που όριζε ο πρώτος πυλώνας, εάν θεωρούσαν ότι τα τραπεζικά ιδρύματα προσπαθούσαν να “αποφύγουν” τους στόχους της κεφαλαιακής επάρκειας της συμφωνίας. Η δεύτερη επέτρεπε στις αρχές να επιβάλλουν έγκαιρη δράση, εάν τα κεφαλαιακά αποθέματα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της επικράτειας τους πέσουν κάτω από τα ελάχιστα επίπεδα. Μέσα από τη Βασιλεία II τους παρέχονταν, ακόμη, συστάσεις για διορθωτικές ενέργειες, σε μια τέτοια κατάσταση. Αυτό το μέτρο εφαρμόστηκε προκειμένου να αποφευχθεί η επανάληψη των χρηματοπιστωτικών κρίσεων σε χώρες, όπως η Κορέα και η Κίνα.

Συνεχίζοντας, μέσα από τον τρίτο πυλώνα (Pillar 3), η Επιτροπή της Βασιλείας θέλησε να αυξήσει την πειθαρχία των τραπεζικών αγορών των εκάστοτε χωρών. Ο τρίτος πυλώνας αναφερόταν στην αναγκαιότητα γνωστοποίησης –από τη μεριά των τραπεζών- των χρηματοπιστωτικών κινδύνων που αναφέραμε παραπάνω. Με αυτό τον τρόπο οι επενδυτές είχαν γνώση σχετικά με την έκθεση στον κίνδυνο που εμφάνιζαν οι τραπεζικοί οργανισμοί, αλλά και για την επάρκεια των κεφαλαίων που αυτοί είχαν για την αντιμετώπιση των εν λόγω κινδύνων.

Αναλυτικότερα, οι γνωστοποιήσεις του κεφαλαίου μιας τράπεζας αλλά και των θέσεων ανάληψης κινδύνου δημοσιοποιούνταν στο ευρύτερο κοινό. Ενδεικτικά αυτές οι γνωστοποιήσεις περιλάμβαναν στατιστικά στοιχεία, όπως το συνολικό ύψος του πλεονάζοντος κεφαλαίου (τόσο για το Tier 1 όσο και το Tier 2) που τηρούνταν από μια τράπεζα. Καθώς και δείκτες κεφαλαιακής επάρκειας με σταθμισμένους κινδύνους, απαιτήσεις ελάχιστων αποθεματικών για τον πιστωτικό κίνδυνο, το κίνδυνο αγοράς, και τον λειτουργικό κίνδυνο, αλλά και πλήρη περιγραφή των προσεγγίσεων αντιμετώπισης των κινδύνων ενός χρηματοπιστωτικού οργανισμού. Μέσα από αυτές τις επιπρόσθετες ενέργειες, η δεύτερη συμφωνία της Βασιλείας αποσκοπούσε στο να δώσει τη δυνατότητα στους μετόχους των ιδρυμάτων να επιβάλουν πειθαρχία στις μεθόδους ανάληψης κινδύνων και διατήρησης αποθεματικών. Στις περιπτώσεις που τα ιδρύματα θεωρούνταν ότι διαθέτουν πολύ λίγα αποθεματικά, αναλαμβάνοντας πολύ μεγάλους κινδύνους, τιμωρούνται από τους ίδιους τους μετόχους τους.

Ωστόσο, στη δεύτερη συμφωνία της Βασιλείας δεν υπήρχε καμία κεφαλαιακή απαίτηση για τον κίνδυνο ρευστότητας. Αυτό οφειλόταν στη δυσκολία μέτρησης του εν λόγω χρηματοοικονομικού κινδύνου. Παρόλο αυτά, η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνώριζε ότι *“Η ρευστότητα είναι ζωτικής σημασίας για τη συνεχιζόμενη βιωσιμότητα οποιουδήποτε τραπεζικού οργανισμού”*⁴.

Επιπρόσθετα, η Βασιλεία II δέχθηκε κριτική όσον αφορά τις αναπτυσσόμενες οικονομίες της αγοράς. Άλλωστε, η Επιτροπή της Βασιλείας είχε δηλώσει ρητά ότι οι συστάσεις της είναι για τα κράτη μέλη της (G-10) και όχι για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες. Πολυμερείς οργανισμοί, οργανισμοί αξιολόγησης, και σημαντικά πολυεθνικά τραπεζικά ιδρύματα έβλεπαν τη συμφωνίες της Βασιλείας ως το κατάλληλο πρότυπο για τη χάραξη τραπεζικών ρυθμίσεων παγκοσμίως. Όμως, η διαφορά ανάμεσα στην τραπεζική πολιτική των αναπτυσσόμενων και των αναπτυγμένων οικονομιών, καθώς και η έλλειψη ακριβές προτύπων και η λιγότερη δημοσιευμένη τραπεζική ρύθμιση των αναπτυσσόμενων οικονομιών είχε προκαλέσει ανάγκες του χρηματοπιστωτικού τομέα προς αυτές τις οικονομίες.

Παρόλο αυτά, παράλληλα με τα ρυθμιστικά πλαίσια για τις G-10 και τη Βασιλεία II, η Επιτροπή δημιούργησε ένα σύνολο προτύπων για τις αναπτυσσόμενες οικονομίες της αγοράς. Το εν λόγω σύνολο ονομάστηκε “Βασικές Αρχές για την Αποτελεσματική Τραπεζική Εποπτεία”, συντάχθηκαν το 1997, ολοκληρώθηκε το 1999, και αναθεωρήθηκε το 2006. Αν και τα πρότυπα αυτά είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες των αναπτυσσόμενων οικονομιών, η ευρύτητά τους και η σχετική ασάφεια στη χάραξης πολιτικής, είχαν περιορίσει τον αντίκτυπό τους στον διεθνή τραπεζικό τομέα. (Balin, 2018)

2.3. Η ΘΕΣΗ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 2007 – 2009

Σε ανταπόκριση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, που ξεκίνησε στα μέσα του 2007, οι διεθνείς χρηματοπιστωτικές ρυθμιστικές αρχές δρομολόγησαν μια εκτεταμένη έρευνα για τη

⁴ ΠΗΓΗ: Bank for International Settlements, <https://www.bis.org/publ/bcbssc135.pdf>. Πρωτότυπο κείμενο “*Liquidity is crucial to the ongoing viability of any banking organization*”.

μεταρρύθμιση του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος. Ενώ, πολλοί ερευνητές προσπάθησαν να βρουν την πηγή της κρίσης.

Κεντρικός ρόλος στις παραπάνω έρευνες αποδόθηκε στη Βασιλεία II, η οποία διασταυρώθηκε με πολλά από τα ζητήματα που καλύπτει η διεθνής έρευνα για τη μεταρρύθμιση του ρυθμιστικού πλαισίου. Η σύνταξη της Βασιλείας II από την Επιτροπή της Βασιλείας για την τραπεζική εποπτεία (Basel Committee on Banking Supervision) ξεκίνησε πριν από σχεδόν μια δεκαετία, από το ξέσπασμα της χρηματοπιστωτικής κρίσης. με την εφαρμογή της συμφωνία να έχει πρωταρχίσει σε πολλές χώρες (εδώ ας αναφέρουμε ότι η πλήρης εφαρμογή ήταν το 2008). Για παράδειγμα, οι τέσσερις τραπεζικές ρυθμιστικές αρχές των ΗΠΑ⁵ ανακοίνωσαν μόλις τον Ιούλιο 2007, συμφωνία για την εφαρμογή της Βασιλείας II. Ενώ, με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης πολύ επενδυτές παραδέχθηκαν ότι δεν αισθάνθηκαν ασφάλεια από το ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας II.

Η Βασιλεία II υποτίμησε τους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους (ιδιαίτερα τον πιστωτικό κίνδυνο), όσο και την έκθεση που είχαν οι εν λόγω κίνδυνοι στα τραπεζικά ιδρύματα, απαιτώντας μόνο το πιο χαμηλό κεφάλαιο για τα δομημένα χρέη. Τα πρότυπα της συμφωνίας επέτρεπαν στα ιδρύματα να χρησιμοποιούν δικά τους μοντέλα για την αξιολόγηση των κινδύνων, καθορίζοντας το ποσό κεφαλαιακών διαθέσιμων που απαιτούνταν για την τήρηση των προτύπων. Αυτό είχαν ως αποτέλεσμα, οι περισσότερες τράπεζες να επιλέξουν μοντέλα κινδύνων που ήταν υπερβολικά αισιόδοξα, επιτρέποντας τους να παρέχουν λιγότερα κεφάλαια για κανονιστικά πρότυπα, αυξάνοντας την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων. Ουσιαστικά, η Βασιλεία II δεν εξασφάλισε στα τραπεζικά ιδρύματα αρκετά κεφάλαια, οδηγώντας τις απώλειες των ιδρυμάτων να υπερβούν τα εν λόγω κεφάλαια. (Akhtar, 2006)

Συνεχίζοντας, η αποτελεσματικότητα της Βασιλείας II εξαρτιόταν σε μεγάλο βαθμό από μια ισχυρή ρυθμιστική αρχή. Αυτό έδωσε στα τραπεζικά ιδρύματα πολλά περιθώρια να αποφασίσουν πώς να εφαρμόσουν σωστά τα πρότυπα του κανονισμού. Έτσι όπως ήταν δομημένη η Βασιλεία II ήταν πάντα ένα εργαλείο για τους διοικητές των τραπεζών που ήθελαν να “παρακάμψουν” τους κανόνες. Ακόμη, τα πρότυπα της Βασιλείας II δεν επαρκούσαν για την κάλυψη του κινδύνου αγοράς. Αυτό ισχύει κυρίως για τους επενδυτικούς χρηματοπιστωτικούς

⁵ Η Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ (Federal Reserve), το Γραφείο του Ελεγκτή του Νομίσματος (OCC), το Γραφείο Επιτήρησης Ακραίων Θεμάτων (OTS), και η Ομοσπονδιακή Εταιρεία Ασφαλίσεων Καταθέσεων (FDIC).

οργανισμούς, οι οποίοι είχαν μεγάλη έκθεση σε τίτλους συνδεδεμένους με την αγορά. Ενώ, η Βασιλεία II συχνά επέτρεπε να θεωρούνται ομόλογα που εκδόθηκαν στο πλαίσιο της τιτλοποίησης ως τίτλοι κατηγορίας AAA.

Επιπρόσθετα, η Βασιλεία II δέχθηκε κριτική και για την έλλειψη ελέγχου του κινδύνου ρευστότητας. Έπρεπε να είχε δοθεί έμφαση στις συνδέσεις μεταξύ ρευστότητας και κεφαλαίου ή φερεγγυότητας. Ενώ, επικρίσεις έγιναν και στη στάθμιση του πιστωτικού κινδύνου βάση της συμφωνίας (για παράδειγμα, έκθεση στις τιτλοποιήσεις).

Η εφαρμογή της Βασιλείας II ήρθε πολύ αργά για να επηρεάσει την οικονομική κρίση του 2007 - 2009. Ωστόσο, η έλλειψη επαρκών κανόνων τιτλοποίησης στη Βασιλεία I συνέβαλε καθοριστικά στη διευκόλυνση των πρακτικών, των οποίων οι δυσμενείς συνέπειες έγιναν πλήρως εμφανείς κατά τη διάρκεια της κρίσης. Οι τιτλοποιήσεις είχαν αρχίσει να κάνουν την εμφάνισή τους στην αγορά των ΗΠΑ ήδη από τις αρχές του 1990, πριν την εφαρμογή της πρώτης συμφωνίας της Βασιλείας. Ενώ, στην ευρωπαϊκή ήπειρο εμφανίστηκαν κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας.

Οπότε, τα στοιχεία προϋπήρχαν και είχαν εξεταστεί από ομάδες ερευνητών της Επιτροπής, το 1999, ελέγχοντας ακόμη και τις επιπτώσεις της Βασιλείας I στις τιτλοποιήσεις. Όμως, δεν πάρθηκαν περαιτέρω μέτρα και κανόνες. Η έλλειψη διεθνώς αποδεκτών κανόνων σχετικά με τις εν λόγω τιτλοποιήσεις θεωρήθηκε, από τις ρυθμιστικές αρχές των τραπεζικών ιδρυμάτων, ως σημαντική αδυναμία της Βασιλείας I. Η αποκατάστασή της αποτέλεσε βασικό στόχο της Βασιλείας II, χωρίς επιτυχία. Οι συζητήσεις που γινόντουσαν για το δεύτερο ρυθμιστικό πλαίσιο και τις μεταρρυθμίσεις που αυτό έπρεπε να είχε, ωστόσο, δεν ανταποκρινόντουσαν στις ολοένα και πιο πολύπλοκες δομές τιτλοποίησης που εμφανίζονταν.

Παρόλο αυτά, οι ρυθμιστικές αρχές, μέσα από τα διδάγματα της κρίσης οδηγήθηκαν στην πεποίθηση ότι τα σημαντικά μέρη της συμφωνίας της Βασιλείας πρέπει να επανεξεταστούν και να αναθεωρηθούν. Ιδίως εκείνα που αφορούσαν την κλίμακα και την ποιότητα των συνολικών επιπέδων κεφαλαίου των τραπεζικών ιδρυμάτων, αλλά και εκείνα που αφορούν την κατανομή κεφαλαίου στην έκθεση των κινδύνων, των οποίων η επικινδυνότητα δεν αξιολογήθηκε επαρκώς πριν η κρίση.

⁶ ΠΗΓΗ: (Akhtar, 2006)

Για την αναθεώρηση των κανόνων της Βασιλείας II και την προστασία του τραπεζικού τομέα προτάθηκε η Βασιλεία II.5. Βασικός στόχος της ήταν η ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των ιδρυμάτων, καθώς και η ικανότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να αντέχουν στους κινδύνους, αυξάνοντας τις κεφαλαιακές απαιτήσεις αυτών. Ημερομηνία έναρξης της Βασιλείας II.5 ήταν η 31^η Δεκεμβρίου 2011. Ωστόσο, οι εξελίξεις στον τραπεζικό κλάδο (από την οικονομική κρίση) κινήθηκαν με ταχείς ρυθμούς, δημιουργώντας την ανάγκη για μια εντελώς νέα ματιά στους κανονισμούς και τα τραπεζικά πρότυπα. Αυτή η ανάγκη έφερε την Βασιλεία III, η οποία αποτελεί μια σημαντική αναθεώρηση των τραπεζικών κανονισμών. Δημοσιεύτηκε από την Επιτροπή της Βασιλείας τον Δεκέμβριο 2010. (Akhtar, 2006)

3. ΤΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ III

Το τρίτο ρυθμιστικό πλαίσιο της Επιτροπής της Βασιλείας εγκρίθηκε επισήμως το Δεκέμβριο 2010, από τα κράτη μέλη της Ομάδας των Είκοσι (G-20)⁷, κατά τη διάρκεια συνόδου κορυφής στη Σεούλ, Νότια Κορέα. Το νέο αυτό ρυθμιστικό πλαίσιο εμφανίζει σημαντικές αποκλίσεις από τη Basel I και τη Basel II τόσο στη φιλοσοφία, όσο και στην ουσία του. Σημαντική διαφορά ήταν ότι το νέο πλαίσιο συνδύαζε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες προληπτικές μεταρρυθμίσεις για την αντιμετώπιση τόσο των κινδύνων σε επίπεδο θεσμικών οργάνων όσο και σε επίπεδο συστημάτων. Το νέο πλαίσιο έμεινε γνωστό ως Βασιλεία III (Basel III). Ακόμη, σε αντίθεση με τη Βασιλεία II, η Βασιλεία III ψηφίστηκε σε διάρκεια λιγότερη από δύο έτη.

Αρχικός σκοπός του τρίτου ρυθμιστικού πλαισίου -του οποίου οι διαπραγματεύσεις άρχισαν το Σεπτέμβριο 2010⁸- ήταν η ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Ακόμη, η Βασιλεία III αποσκοπούσε στην ενίσχυση των ρυθμιστικών κανόνων, της τραπεζικής εποπτείας, και της διαχείρισης των χρηματοπιστωτικών κανόνων. Η Επιτροπή έπρεπε να επιδιώξει να συμφωνήσει σε ένα έξυπνο και αποτελεσματικό νέο σύνολο παγκόσμιων προτύπων για τα κεφαλαιακά διαθέσιμα και τη ρευστότητα των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ενάντια στις ιδιαίτερα δύσκολες και ασταθείς συνθήκες της αγοράς και τη συνεχή πίεση των πολιτικών και των μέσων ενημέρωσης. (Walker, 2011)

3.1. Η ΕΠΙΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΓΚΗ ΕΜΦΑΝΙΣΗΣ ΤΟΥ

Η οικονομική κρίση του 2007 – 2009, η οποία έμελε να γίνει η μεγαλύτερη απειλή στο παγκόσμιο τραπεζικό σύστημα μετά την Μεγάλη Ύφεση, εμφάνισε αδυναμίες στο κανονιστικό πλαίσιο της δεύτερης Ρυθμιστικής Συμφωνίας της Επιτροπής Βασιλείας. Ακόμη και τραπεζικά ιδρύματα που ήταν επαρκώς κεφαλαιοποιημένα παρουσίασαν σημαντικές απώλειες, ζητώντας οικονομική βοήθεια από κεντρικές τράπεζες. Ως συνέπεια, η Επιτροπή της Βασιλείας προέβη σε αλλαγές του δεύτερου ρυθμιστικού πλαισίου, δημιουργώντας –το 2010- το τρίτο, γνωστό και ως

⁷ Η επιτροπή προχώρησε από τις G-10 στις G-20, το 2009, επιδιώκοντας μια πραγματικά συντονισμένη αντίδραση στην παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση.

⁸ Σχεδόν δύο χρόνια από τη κατάρρευση της Lehman Brothers.

Basel III, με πλήρη εφαρμογή το 2019⁹. Χωρίς αμφιβολία το νέο αυτό ρυθμιστικό πλαίσιο αποτελεί άμεση απάντηση προς την παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση.

Σκοπός του τρίτου κανονιστικού πλαισίου είναι η ενίσχυση της σταθερότητας του τραπεζικού συστήματος, αυξάνοντας τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, καθώς και η αύξηση της συνεκτικότητας και της διαφάνειας της κεφαλαιακής διάρθρωσης των τραπεζικών ιδρυμάτων. Στόχος αυτών είναι η βελτίωση της νομοθεσίας, και της εποπτείας, καθώς και η κάλυψη των χρηματοπιστωτικών κινδύνων, και η αντοχή των τραπεζικών ιδρυμάτων απέναντι στους κινδύνους.

Η βραχυπρόθεσμη προληπτική ρύθμιση των τραπεζών έπρεπε να ενισχυθεί, ειδικότερα κατά τις περιόδους κρίσεων. Ενώ, μια νέα μακροπρόθεσμη προληπτική προσέγγιση έπρεπε να υιοθετηθεί, γενικότερα, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο χρηματοπιστωτικός τομέας στο σύνολό του μπορεί να αντέξει ευρύτερους κινδύνους και προκυκλικές επιπτώσεις. (Walker, 2011)

3.2. ΟΙ ΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Τα βασικά στοιχεία του τρίτου κανονιστικού πλαισίου βασίστηκαν σε πέντε θεμελιώδεις ρυθμίσεις. Ενώ, το πλαίσιο εισάγει ένα νέο δείκτη μόχλευσης, και δημιουργεί καινούργια παγκόσμια πρότυπα σχετικά με τη χρηματοδότηση της ρευστότητας και το αντικυκλικό κεφαλαιακό αποθεματικό. Τα προηγούμενα –δύο- ρυθμιστικά πλαίσια δεν είχαν ασχοληθεί με την μόχλευση και τη ρευστότητα. Ενισχύει την εποπτεία των τραπεζικών οργανισμών, προάγοντας αυτές σε παγκόσμιο επίπεδο. Ακόμη, κάνει συστάσεις για τη μείωση του συστημικού κινδύνου¹⁰. (Saunders & Cornett, 2014)

Τα ρυθμιστικά πλαίσια της Συμφωνίας αναλύονται παρακάτω.

3.2.1. ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

⁹ Έχει δεχτεί κριτική για τη χρονολογία.

¹⁰ Systemic Risk.

Όσον αφορά τις κεφαλαιακές απαιτήσεις, το κεφάλαιο κατηγορίας “Tier 1” αυξάνεται από 4% σε 6%. Το Βασικό Κεφάλαιο Ίδιων Κεφαλαίων αυξάνεται από 2% σε 4,50%. Για την ενίσχυση του τελευταίου, η Επιτροπή προσθέτει σε αυτό τρεις ρυθμιστές (buffers). Το πρώτο είναι το “Απόθεμα Ασφαλείας Διατήρησης Κεφαλαίου”¹¹, ύψους 2,50%. Στη συνέχεια εμφανίζεται το “Αντικυκλικό Κεφαλαιακό Αποθεματικό”¹², με εύρος από 0% έως 2,50%. Τέλος, δημιουργήθηκε ρυθμιστικό για το συστημικό κίνδυνο¹³, με εύρος από 1% έως 2,50%. (Jorion, 2011)

Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, σε περιόδους κρίσης, μπορούν να χρησιμοποιήσουν το Απόθεμα Ασφαλείας Διατήρησης Κεφαλαίου, αλλά στη συνέχεια θα υπόκεινται σε περιορισμούς ως προς την κατανομή των κερδών τους (όπως τα μερίσματα και οι πληρωμές επιδομάτων), με σκοπό την προστασία του εταιρικού κεφαλαίου από βραχυπρόθεσμη έλλειψη. Ο δείκτης αυτός επέβαλλε επιπρόσθετη πειθαρχία στα τραπεζικά ιδρύματα, προκειμένου να εξασφαλιστεί ότι οι πληρωμές θα πραγματοποιούνταν μόνο από τα πλεονάζοντα κέρδη. Ο εν λόγω δείκτης ξεκίνησε τον Ιανουάριο του 2016, με πλήρη εφαρμογή το 2019.

Το Αντικυκλικό Κεφαλαιακό Αποθεματικό χρησιμοποιείται από τις τράπεζες όταν υπάρχει υπερβολική πιστωτική ζήτηση, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε συσσώρευση κινδύνου. Ακολούθως, το ρυθμιστικό κεφάλαια για το συστημικό κίνδυνο απευθύνεται μόνο σε πολυεθνικούς οργανισμούς, οι οποίοι μπορούν να δημιουργήσουν συστημικούς κινδύνους¹⁴. Μέσα από αυτό τον δείκτη, η Επιτροπή έξυπνα επέτρεπε στις ρυθμιστικές αρχές να επιβάλλει πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις στους οργανισμούς που μπορούν να δημιουργήσουν συστημικές απειλές.

3.2.2. Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΜΟΧΛΕΥΣΗΣ

Όσον αφορά το δείκτη μόχλευσης, σύμφωνα με την τρίτη Συμφωνία της Βασιλείας, τα τραπεζικά ιδρύματα πρέπει να έχουν αυτό τον δείκτη πάνω από το 3% των Ιδίων Κεφαλαίων. Ο

¹¹ Conservation Buffer.

¹² Countercyclical Buffer.

¹³ Systemic Risk Buffer.

¹⁴ G-SIFIs. Global Systemically Important Financial Institutions.

δείκτης μόχλευσης αναφέρεται τόσο στις εντός ισολογισμού δραστηριότητες, όσο και στις εκτός.

Με το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, πολλά τραπεζικά ιδρύματα εισήλθαν σε αυτή με υπερβολική μόχλευση. Αυτό αύξησε την πιθανότητα χρεοκοπίας των ιδρυμάτων αυτών. Επίσης, επιδείνωσε τις επιπτώσεις της κρίσης στις ευρύτερες χρηματοπιστωτικές αγορές.

Στόχος του δείκτη μόχλευσης ήταν να χρησιμεύσει ως “όριο” στα μέτρα κινδύνου. Οι βαθμονόμησης της Επιτροπής έδειχναν ότι η μόχλευση των τραπεζών εμφάνιζε εξαιρετικά στατιστικά σημαντική διακριτική μεταχείριση μεταξύ ιδρυμάτων που τελικά πτώχευσαν ή απαίτησαν κυβερνητικές εισφορές κεφαλαίου (κατά τη διάρκεια της κρίσης), σε σύγκριση με ιδρύματα που δεν έκαναν κάτι από τα παραπάνω. (Walter, 2011)

3.2.3. Ο ΔΕΙΚΤΗΣ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

Όσον αφορά τη ρευστότητα, δημιουργήθηκαν δύο νέοι δείκτες. Ο πρώτος είναι ο “Δείκτης Κάλυψης Ρευστότητας”¹⁵, ο οποίος αναφέρεται σε βραχυπρόθεσμες περιόδους, και ο οποίος απαιτεί από τους τραπεζικούς οργανισμούς να διαθέτουν επαρκή ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού υψηλής ποιότητας προκειμένου να καλύπτουν τις ανάγκες τους σε ρευστό για περίοδο 30 ημερών. Ο δεύτερος δείκτης είναι ο “Δείκτης Καθαρής Σταθερής Χρηματοδότησης”¹⁶, ο οποίος σχετίζεται με μακροχρόνιες περιόδους, προάγοντας καλύτερη αντιστοίχιση μεταξύ των στοιχείων του ενεργητικού και παθητικού. Υπολογίζεται ως το ποσό της διαθέσιμης σταθερής χρηματοδότησης δια το ποσό της απαιτούμενης σταθερής χρηματοδότησης. Ο δείκτης πρέπει να είναι μεγαλύτερος του 100%.

Πολλά ζητήματα τέθηκαν για τους εν λόγω δείκτες, όμως, τα περισσότερα από αυτά σχετίζονταν με τις απαιτήσεις που αφορούσαν τη βαθμονόμηση των δεικτών, και όχι την εννοιολογική βάση του τρίτου ρυθμιστικού πλαισίου.

Είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ότι ο στόχος της Επιτροπής, όσον αφορά τους δείκτες ρευστότητας, ήταν να απαιτηθεί από τα τραπεζικά ιδρύματα να αντέχουν σε πιο σοβαρές

¹⁵ Liquidity Coverage Ratio (LCR).

¹⁶ Net Stable Funding Ratio (NSFR) = Available Stable Funding (ASF)/ Required Stable Funding (RSF).

διαταραχές, σε σύγκριση με το παρελθόν. Με την επίτευξη του στόχου αυτού μειώνεται η ανάγκη για μαζική στήριξη της ρευστότητας από το δημόσιο τομέα, σε μελλοντικές οικονομικές κρίσεις. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη Βασιλεία III, χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί που αναλαμβάνουν υπερβολικό κίνδυνο ρευστότητας, θα πρέπει να τιμωρούνται. Ενώ, οι οργανισμοί με υγιή επιχειρηματικά μοντέλα, θα πρέπει να συνεχίσουν να ευδοκμούν. Με λίγα λόγια, η Επιτροπή αποσκοπούσε στην αλλαγή της συμπεριφοράς των τραπεζικών ιδρυμάτων, όσον αφορά τα ρευστά περιουσιακά στοιχεία.

Σκεπτόμενη τους παραπάνω στόχους, η Επιτροπή θα χρησιμοποιούσε μια “περίοδο παρατήρησης”, προκειμένου να αναθεωρήσει τις επιπτώσεις των προτύπων της στα μεμονωμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, στον τραπεζικό τομέα, και στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Τυχόν ανεπιθύμητες συνέπειες θα αντιμετωπίζοντας, όπως θεωρούνταν απαραίτητο.

Συνεχίζοντας, τα νέα πρότυπα συνέβαλλαν στην προώθηση μεγαλύτερης διαφοροποίησης στο σύνολο των ρευστών διαθεσίμων που κατείχαν οι τραπεζικοί οργανισμοί. Τα ρευστά περιουσιακά στοιχεία που κατείχαν οι εν λόγω οργανισμοί εξακολουθούν να κυριαρχούν αντί κυβερνητικών ομολόγων, ή δανείων προς τις κεντρικές τράπεζες (τα οποία είχαν μηδενικό συντελεστή στάθμισης κινδύνου). Τα στοιχεία αυτά αποτελούσαν το 85% των ρευστών περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού των οργανισμών. Αναγνωρίζοντας υψηλής ποιότητας εταιρικά ομόλογα, το πλαίσιο ρευστότητας θα συνέβαλλε στην προώθηση μιας περαιτέρω διαφοροποίησης ρευστότητας. (Walter, 2011)

3.3. ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΣΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το τρίτο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας δημιουργήθηκε ως απάντηση στην παγκόσμια οικονομική κρίση του 2007 -2009, με σκοπό την ενίσχυση της σταθερότητας του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος, αλλά και την αποφυγή ανάλογων παγκόσμιων κρίσεων. Πρόκειται για ένα ισορροπημένο και συνεκτικό κανονιστικό πλαίσιο, με έμφαση στα ελάχιστα αποθεματικά, τη διαχείριση κινδύνων, την εποπτεία των οργανισμών, αλλά και την επίλυση προβλημάτων.

Το εν λόγω κανονιστικό πλαίσιο έχει αυξήσει την ποσότητα –αλλά και την ποιότητα- των τραπεζικών κεφαλαίων, ειδικότερα των Ιδίων Κεφαλαίων. Με αυτό τον τρόπο έχουν αυξηθεί τα

απαιτούμενα κεφάλαια για τη διαχείριση ριζοκίνδυνων συναλλαγών –από τη μεριά των τραπεζών. Ο νέος δείκτης μόχλευσης που λαμβάνει υπ’ όψιν του το κανονιστικό πλαίσιο προστατεύει στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς από υπερβολική μόχλευση. Ενώ, οι νέοι κεφαλαιακοί δείκτες δίνουν μια παραπάνω ώθηση στις τράπεζες για τη δημιουργία επιπλέον κεφαλαίου στις περιόδους ανάπτυξης, προστατεύοντας ταυτόχρονα τους οργανισμούς από την αντικυκλικότητα. Ακολούθως, οι δείκτες ρευστότητας βοηθούν τα τραπεζικά ιδρύματα στην αντιμετώπιση ανάλογων χρηματοοικονομικών κινδύνων.

Αποτελεί μια εντυπωσιακή δέσμη μεταρρυθμίσεων, αν και αναπόφευκτα έπρεπε να αντιπροσωπεύει μια σειρά εγγενών κανονιστικών, πολιτικών, και κοινωνικών συμβιβασμών. Εντούτοις, το τρίτο πλαίσιο είναι ισορροπημένο, και πλήρως ενημερωμένο, αποφεύγοντας την επιθετική και στρεβλωτική –υπερβολική- αντίδραση που απαίτησαν πολλοί πολιτικοί και δημοσιογράφοι.

Συνεχίζοντας, η Βασιλεία III εφαρμόζει μεγαλύτερο έλεγχο στα τραπεζικά ιδρύματα, και ειδικότερα στις G-SIFIs. Οι οργανισμοί αυτοί έχουν διεθνή παρουσία και σπουδαιότητα. Είναι τα πιο κερδοφόρα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, αλλά ταυτόχρονα και τα πιο επικίνδυνα, καθώς οποιαδήποτε ενέργεια κάνουν λειτουργεί ως domino επηρεάζοντας τις αγορές, προκαλώντας συστημικό κίνδυνο. (Walker, 2011)

Επιπρόσθετα, η επιτροπή ορίζει τη χρήση δοκιμαστικών εκ των υστέρων ελέγχων (Backtesting), καθώς και τη χρήση προγραμμάτων προσομοίωσης ακραίων καταστάσεων (Stress testing). Μέσα από τα backtesting η εταιρεία συγκρίνει τις ημερήσιες προβλέψεις του ύψους των κινδύνων της (με τη χρήση του Value at Risk – VAR), με αυτό των πραγματικών κερδών ή ζημιών της επόμενης μέρας. Τα stress testing είναι τεχνικές προσομοίωσης κατά τις οποίες ο οργανισμός ελέγχει τις αντοχές του απέναντι σε ακραίες οικονομικές καταστάσεις. Συμφώνα με τους κανόνες της Βασιλείας εάν, μετά τους παραπάνω ελέγχους, οι οργανισμοί δεν έχουν τα επιθυμητά “ασφαλή” επίπεδα κινδύνου, παρουσιάζοντας επικίνδυνες δραστηριότητες, υποβάλλονται σε ποινή.

Ωστόσο, το τρίτο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας έχει δεχτεί και πολλές επικρίσεις. Επικρίσεις που βασίζονται κυρίως στην πολυπλοκότητα των ρυθμιστικών κανόνων. Με τους νέους περίπλοκους κανόνες που ορίζει η Βασιλεία III αυξάνει τα κανονιστικά και λειτουργικά κόστη. Η αύξηση σε αυτά τα κόστη είναι σημαντική, όμως υπάρχουν αμφιβολίες για τα

αποτελέσματα αυτών, εάν θα είναι το ίδιο σημαντικά. Ακόμη, η Βασιλεία III ζητά μεγάλη εξειδίκευση από τις ρυθμιστικές αρχές, ως προς το σωστό έλεγχο των εσωτερικών λειτουργιών των οργανισμών. Εξειδίκευση που ίσως να μην υπάρχει (ειδικότερα σε αναπτυσσόμενες χώρες).

Επιπλέον, επικρίσεις έχει δεχτεί και ο υπολογισμός των δεικτών κεφαλαίου, με απόψεις που θέλουν τις αυξημένες κεφαλαιακές απαιτήσεις να οδηγούν τους τραπεζικούς οργανισμούς σε μείωση της ελαστικότητας τους. Ακόμη, πολλοί έχουν αμφισβητήσει την απόφαση της Επιτροπής να αυξήσει τόσο λίγο το ελάχιστο βασικό κεφάλαιο της Κατηγορίας 1. Το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, και η Ελβετία έχουν πιέσει αυτό το ποσοστό να ανέβει στο 9%. Όμως, σε κάθε περίπτωση, οι συστημικώς σημαντικοί χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί υπόκεινται σε ελάχιστο βασικό κεφάλαιο 9%. Ενώ, οι εκάστοτε εθνικές αρχές διατηρούν τη διακριτική ευχέρεια να επιβάλλουν υψηλότερες προδιαγραφές σε μεμονωμένες περιπτώσεις. Εδώ να αναφέρουμε ότι αυτή η δυνατότητα προϋπήρχε και στη Βασιλεία II (δεύτερος πυλώνας) πριν από την κρίση, αλλά πολλές εθνικές ρυθμιστικές αρχές απλώς δεν την άσκησαν. Αντιθέτως, πολλές ρυθμιστικές αρχές επέβαλαν σημαντικά υψηλότερους δείκτες, ειδικά σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις, μετά την κρίση.

Ανησυχίες, ακόμη, εμφανίστηκαν και ως το κατά πόσο το τρίτο ρυθμιστικό πλαίσιο της Βασιλείας μπορεί να καλύψει τη ρευστότητα. Η ανησυχία αυτή δεν σχετίστηκε με το ποσό ή το επίπεδο του δείκτη ρευστότητας, αλλά με το είδος του αποθεματικού και της κάλυψης που διατηρήθηκε. Για παράδειγμα, πολλά θεσμικά όργανα βασίστηκαν σε οίκους αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας, διατηρώντας υψηλές αποδόσεις σε δομημένα προϊόντα (αξιολόγησης AAA), αντί παραδοσιακών κυβερνητικών ομολόγων. Το πρόβλημα αυτό θα μπορούσε να αντιμετωπιστεί ευκολότερα, απλώς με την απαίτηση από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να διατηρούν τα βασικά τους αποθέματα ρευστότητας υπό τη μορφή παραδοσιακών στοιχείων που διαπραγματεύονται στο χρηματιστήριο, και όχι έξω-χρηματιστηριακών μέσων. (Wellink, 2011)

Παρόλο αυτά, το μεγαλύτερο ελάττωμα του τρίτου πλαισίου της Συμφωνίας της Βασιλείας θεωρείται ότι είναι η παρατεταμένη οκταετής περίοδος εφαρμογής του, μολονότι αυτό μπορεί να βασίζεται σε εθνικές και πολιτικές σκοπιμότητες, κι όχι σε μονομερή απόφαση του Συμβουλίου. Ωστόσο, τα επίπεδα κεφαλαίου αυξάνονται σταδιακά κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου έως την πλήρη εφαρμογή του πλαισίου. Ενώ, οι εκάστοτε εθνικές αρχές μπορούσαν να επιβάλλουν υψηλότερα ποσά, ανά πάσα στιγμή, και ειδικά σε οργανισμούς με σημαντική

συστημικότητα. Εδώ, όμως, εμφανιζόταν και μια απειλή. Η Επιτροπή φοβόταν ότι οι εκάστοτε εθνικές ρυθμιστικές αρχές ίσως επέβαλλαν σημαντικά υψηλότερα πρότυπα, σε διακριτική βάση, δημιουργώντας προβλήματα σε πολλά τραπεζικά ιδρύματα να αντλήσουν γρήγορα κεφάλαια.

Ολοκληρώνοντας, πέρα από τις επικρίσεις, τα οφέλη που έφεραν και θα φέρουν στην παγκόσμια οικονομία οι ρυθμιστικές αρχές της Βασιλείας III, υπερβαίνουν τα εμπόδια και τα κόστη του εκάστοτε θεσμικού οργάνου. Οι πιστοληπτικές αξιολογήσεις έγιναν αυστηρότερες λόγω των επιδεινούμενων πιστωτικών συνθηκών. Οι τραπεζικοί οργανισμοί εντάσσουν εκ νέου τα αποθέματα ρευστότητάς τους, χρησιμοποιώντας πιο παραδοσιακά και ασφαλέστερα δημόσια χρέη, με χαμηλότερες αποδόσεις. Ενώ, η Διεθνής Ένωση Ανταλλαγών και Παραγωγών¹⁷ έχει δηλώσει ότι τα πιο σύνθετα μοντέλα κινδύνου έχουν ήδη προσαρμοστεί, ώστε να ενσωματώσουν τα δεδομένα προεπιλογής με την αγορά ακινήτων. Κάτι που έλειπε πριν την κρίση και προκάλεσε πολλά προβλήματα. (Wellink, 2011)

3.4. ΟΙ ΝΟΜΟΙ ΠΟΥ ΣΤΗΡΙΧΘΗΚΑΝ ΣΤΟ ΤΡΙΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Παρόλο που το τρίτο κανονιστικό πλαίσιο της Βασιλείας εγκρίθηκε από τους G20, από μόνο του αυτό το γεγονός δεν έχει νομική δέσμευση. Προκειμένου να έχει νομική ισχύ, το πλαίσιο του Basel III θα πρέπει να εφαρμοστεί από τις ρυθμιστικές αρχές των αντίστοιχων εθνικών κρατών με την ψήφιση σχετικών νόμων. Ενώ, οι χώρες μπορούσαν να επιλέξουν την εφαρμογή υψηλότερων προτύπων, για την αντιμετώπιση κινδύνων ιδιαίτερα εντός των εθνικών τους πλαισίων. Αναμενόμενη ημερομηνία για την έκδοση των εν λόγω νόμων ήταν η 1^η Ιανουαρίου 2013, όπου και αρχίζει η εφαρμογή της πρώτης φάσης του προγράμματος.

Σε γενικές γραμμές, οι αγορές ενέκριναν τη συμφωνία, καθώς τα ποσοστά των δεικτών που συμφωνήθηκαν ήταν περίπου όσο αναμένονταν. Το Ηνωμένο Βασίλειο, οι ΗΠΑ, η Ελβετία, καθώς και πολλές ασιατικές οικονομίες θα μπορούσαν εύκολα να εφαρμόσουν τις προϋποθέσεις. Περαιτέρω αναπροσαρμογή των ισολογισμών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αναμενόταν για άλλα ευρωπαϊκά και δυτικά ιδρύματα. Πολλά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και αγορές έχουν υιοθετήσει τα απαραίτητα μέτρα, με τα επίπεδα κεφαλαίων να έχουν αυξηθεί και τα επίπεδα χρεών έχουν μειωθεί.

¹⁷ International Swaps and Derivatives Association (ISDA).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής προχώρησαν στην εφαρμογή του πλαισίου. Τον Ιούλιο 2013 (Basel III NPR¹⁸), η Κεντρική Τράπεζα των Ηνωμένων Πολιτειών, οριστικοποίησε νομικό πλαίσιο περί της εφαρμογής των κεφαλαιακών απαιτήσεων του τρίτου ρυθμιστικού κανόνα της Βασιλείας. Να σημειώσουμε ότι οι ΗΠΑ είχαν εφαρμόσει και τα πρότυπα της Βασιλείας II.5. Οι εν λόγω νόμοι ήθελαν να διασφαλίσουν ότι τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, θα διατηρήσουν ισχυρές κεφαλαιακές θέσεις, συνεχίζοντας την παροχή χρηματοδοτήσεων σε φερέγγυα φυσικά πρόσωπα και επιχειρήσεις. Ακόμη, μέσα από τις νομοθεσίες περί των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, τα ιδρύματα αύξαναν τόσο την ποσότητα όσο και την ποιότητα των ιδίων κεφαλαίων που κατείχαν. Ενώ, μέσα από το άρθρο 939A της νομοθεσίας Dodd Frank¹⁹, η εφαρμογή των προτύπων της Βασιλείας II.5 και της Βασιλείας III δεν εξαρτιόνταν από τις αξιολογήσεις των πιστοληπτικών ικανοτήτων.

Οι ρυθμιστικές αρχές των ΗΠΑ εφάρμοσαν ένα σύστημα το οποίο απέδιδε συντελεστές στάθμισης κινδύνων σε διάφορους τύπους περιουσιακών στοιχείων, τα οποία βασίζονται σε διάφορες κατηγορίες δανείων, εκδότες χρηματοπιστωτικών τίτλων, και απαιτήσεις αναδοχής δανειολήπτη. Όλα τα τραπεζικά περιουσιακά στοιχεία θα πολλαπλασιαζόταν με το συντελεστή στάθμισης κινδύνου, και το άθροισμα όλων αυτών θα πολλαπλασιαζόταν με ένα ελάχιστο ποσοστό κεφαλαίου, έτσι ώστε να προσδιοριστεί το ποσό του κεφαλαίου που πρέπει να κατέχει ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Συνεχίζοντας, οι τραπεζικοί οργανισμοί που διέθεταν περιουσιακά στοιχεία κάτω των \$500 εκατ. θα μπορούσαν να ακολουθήσουν τα πρότυπα της Βασιλείας I, για τον καθορισμό των ρυθμιστικών επιπέδων κεφαλαίων. Μικρότερα τραπεζικά ιδρύματα ήταν πιθανό να αυξήσουν –κι αυτά– τις κεφαλαιακές τους απαιτήσεις, ακόμη κι αν ακολουθούσαν τους κανόνες του πρώτου πλαισίου της Επιτροπής, επειδή όλοι οι οργανισμοί έπρεπε να ακολουθούν τις ίδιες κατευθυντήριες γραμμές στη στάθμιση κινδύνου, αλλά και στο άθροισμα των σταθμισμένων περιουσιακών στοιχείων. (Getter, 2012)

Λίγους μήνες αργότερα, τον Οκτώβριο 2013, η Κεντρική Τράπεζα πρότεινε νόμους με σκοπό την εφαρμογή του Δείκτη Κάλυψης Ρευστότητας, και την ενίσχυση της ρευστότητας των μεγάλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων της χώρας, αλλά και των συστημικά σημαντικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Οι νόμοι αυτοί όριζαν συγκεκριμένα επίπεδα για το ελάχιστο

¹⁸ Notice of Proposed Rulemaking.

¹⁹ Dodd–Frank Wall Street Reform and Consumer Protection Act. Δημιουργήθηκε το 2010 ως απάντηση των ΗΠΑ για την παγκόσμια οικονομική χρηματοπιστωτική κρίση.

ποσοστό ρευστότητας που θα πρέπει να κατέχουν τα παραπάνω ιδρύματα. Θα έπρεπε, ακόμη, να κατέχουν ελάχιστα ποσοστά άμεσα ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων, τα οποία εύκολα θα μπορούσαν να μετατραπούν σε μετρητά.

Ακολούθως, οι κανόνες του τρίτου ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας εφαρμόστηκαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέσα από τον Κανονισμό αριθ. 575/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, τον Ιούνιο 2013. Απώτερος σκοπός των κανονισμών ήταν η αποτροπή χρεοκοπίας των Ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Το Ηνωμένο Βασίλειο, μαζί με άλλα κράτη μέλη των G-20, έχει δεσμευτεί για την πλήρη, έγκαιρη και συνεπή εφαρμογή των τραπεζικών μεταρρυθμίσεων με βάση τα πρότυπα της Βασιλείας III. Άλλωστε, το Ηνωμένο Βασίλειο καλοδέχτηκε τα πρότυπα της Βασιλείας III, επαναλαμβάνοντας διεθνών την παραπάνω δέσμευση. Η ολοκλήρωση αυτών των κανόνων συμφωνήθηκε τον Δεκέμβριο 2017, συμπληρώνοντας τις μεταρρυθμίσεις που έγιναν μετά την παγκόσμια οικονομική κρίση, αποσκοπώντας στην προώθηση στην ελαστικότητα και στη σταθερότητα του βρετανικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. [(Harle, Luders, Pepanides, Pfetsch, Poppensieker, & Stegemann, 2010), (Getter, 2012), (Commission consultation on Basel III implementation – HMT response, 2019)]

Άλλα ευρωπαϊκά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, όπως η γερμανική Deutsch Bank αμέσως ανακοίνωσε τη συμμόρφωση της με τη Βασιλεία III. Ενώ, οι ελβετικές αρχές ανακοίνωσαν ότι θα επιβάλλουν συνολική απαίτηση ύψους 19%, με το 10% να αναφέρεται στις κοινές μετοχές, και το επιπλέον 9% να αναφέρεται σε μετατρέψιμο αξιόγραφον κεφαλαίου. Ολοκληρώνοντας, και οι ελληνικοί τραπεζικοί οργανισμοί συμμορφώθηκαν στα κανονιστικά πρότυπα του τρίτου ρυθμιστικού πλαισίου της Βασιλείας. (Harle, Luders, Pepanides, Pfetsch, Poppensieker, & Stegemann, 2010)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην παρούσα εργασία ασχοληθήκαμε με την Επιτροπή της Βασιλείας, και τα τρία ρυθμιστικά πλαίσια που –μέχρι στιγμής- έχει εκδώσει. Ασχοληθήκαμε με τις λεπτομέρειες των πλαισίων, τα κενά που αυτά κάλυψαν, αλλά και με τους λόγους αντικατάστασης τους. Αναλύσαμε ακόμη το τρίτο ρυθμιστικό πλαίσιο, το πλαίσιο που ισχύει τώρα, κάνοντας και αναφορά στους νόμους μέσα από τους οποίους το πλαίσιο αυτό εφαρμόστηκε στις εκάστοτε χώρες.

Το τρίτο ρυθμιστικό πλαίσιο ήρθε ως απάντηση στην παγκόσμια οικονομική κρίση, με ανανεωμένους κανόνες, και σκοπό την αναδιάρθρωση του παγκόσμιου τραπεζικού συστήματος και την αποφυγή παρόμοιων μελλοντικών κρίσεων. Παρόλο αυτά, εξ' ορισμού, θα είναι δύσκολο να προβλέψουμε τα αίτια της επόμενης κρίσης. Πολλοί χρηματοπιστωτικοί κίνδυνοι εξακολουθούν να εκτείνονται στον ορίζοντα. Ενώ, όλες οι χώρες πρέπει να συνεχίσουν τη διαδικασία οικοδόμησης της ικανότητάς τους να απορροφούν κραδασμούς -ανεξάρτητα από την πηγή. Η ικανότητα απορρόφησης των κραδασμών από τον τραπεζικό τομέα πρέπει να είναι πολύ ισχυρότερη σε σύγκριση με το παρελθόν. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα ότι και η εφαρμογή των προτύπων της Βασιλείας III πρέπει να είναι πιο συνεκτική και ισχυρή σε παγκόσμιο επίπεδο. Άλλωστε, ένα από τα ρυθμιστικά διδάγματα της κρίσης δείχνει ότι είναι κρίσιμο όλες οι χώρες να ακολουθήσουν μια παγκόσμια διαδικασία τραπεζικών προτύπων.

Ακολούθως, μια μελλοντική κρίση μπορεί να αποτραπεί μόνο μέσα από τη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης κινδύνων, μέσα από την ενίσχυση της διακυβέρνησης, καθώς και μέσα από την καθιέρωση αποτελεσματικών διευκολύνσεων εξυγίανσης και στήριξης προς όλους τους συστημικούς σημαντικούς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς. Επιπλέον, οι εθνικές κυβερνήσεις, οι επιχειρήσεις, τα νοικοκυριά, και γενικά η κοινωνία στο σύνολό της πρέπει να μάθουν να δανείζονται πιο έξυπνα και ασφαλή, και μέσα στα οικονομικά όρια τους, έχοντας πάντα ευθύνη επί των πράξεών τους.

Ολοκληρώνοντας, η βελτίωση και η προώθηση των χρηματοπιστωτικών αγορών και της παγκόσμιας οικονομίας γενικότερα γίνεται και μέσα από τη δημιουργία νέων μακροπροληπτικών καθεστώτων εποπτείας. Προσανατολισμένη και σκεπτόμενη αυτή την ιδέα η Επιτροπή της Βασιλείας έχει ήδη σκεφτεί την ιδέα ενός νέου ρυθμιστικού πλαισίου. Κάποια στιγμή στο μέλλον, όχι όμως σύντομα, θα υπάρξει μια “Βασιλεία IV”, ακόμα κι αν δεν

ονομαστεί έτσι. Η ιδέα για το τέταρτο ρυθμιστικό πλαίσιο ήρθε βλέποντας ότι δεν υπάρχει έλλειψη κινδύνων που να διατρέχει όλο το χρηματοπιστωτικό σύστημα, και παρακολουθώντας την εξέλιξη της οικονομίας που πραγματοποιείται με αργό ρυθμό. Το τέταρτο κανονιστικό πλαίσιο θα πρέπει να προσαρμοστεί στους νέους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους, αλλά και στα διδάγματα που αντλήθηκαν μέσα από την πρόσφατη χρηματοπιστωτική κρίση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΒΙΒΛΙΑ & ΑΡΘΡΑ

- Akhtar, S. (2006). *Basel II Implementation. Issues, Challenges and Implications*. 56th Annual General Meeting, Institute of Bankers Pakistan, Πακιστάν.
- Balin, B. (2018). *Basel I, Basel II, and Emerging Markets: A Nontechnical Analysis*. *The Johns Hopkins University School of Advanced International Studies (SAIS)*, ΗΠΑ.
- Getter, D. (2012). *U.S. Implementation of the Basel Capital Regulatory Framework*. *CRS Report for Congress*.
- Jorion, P. (2009). *Value at Risk: The New Benchmark for Managing Financial Risk*, 3η έκδοση. ΗΠΑ: McGraw-Hill Education.
- Jorion, P. (2011). *Financial Risk Management Handbook*, 6η έκδοση. ΗΠΑ: John Wiley & Sons.
- Moosa, I., και Burns, K. (2013). The Basel Controversy: A critical assessment of the views of Australian regulators. *JASSA, The Finsia Journal of Applied Finance*, Τόμος 2, σσ. 26-29.
- Saunders, A., και Cornett, M. (2014). *Financial Institution Management. A Risk Management Approach*, 8η έκδοση. ΗΠΑ: McGraw-Hill International Edition.
- Walker, G. (2011). Basel III market regulatory compromise. *Journal of Banking Regulation*, Τόμος 12, σσ. 95-99.
- Walter, S. (2011). Basel III: Stronger Banks and a More Resilient Financial System. *Conference on Basel III, Financial Stability Institute, Ελβετία*.
- Wellink, N. (2011). Basel III and Beyond. *FSI and EMEAP Working Group on Banking Supervision*, Μαλαισία.
- Αναστασίου, Ε. (2012). Η Εφαρμογή των Αρχών Εποπτείας του Τραπεζικού Συστήματος στον Ελληνικό Τραπεζικό Κλάδο. Διπλωματική Εργασία.

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής,
Θεσσαλονίκη

Τράπεζα της Ελλάδος. (2011). *Βασιλεία I, II και III*.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

BIS. (2000). *Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organisations*.
Ανάκτηση από Bank for International Settlements:
<https://www.bis.org/publ/bcbs69.htm> [Πρόσβαση 15 Ιανουαρίου 2019]

BIS. (2000). *Sound Practices for Managing Liquidity in Banking Organizations*.
Ανάκτηση από Bank for International Settlements:
<https://www.bis.org/publ/bcbsc135.pdf>. [Πρόσβαση 01 Φεβρουαρίου 2019]

BIS. (2001). *History of the Basel Committee and its Membership*. Ανάκτηση από
Bank for International Settlements: <https://www.bis.org/bcbs/history.htm>
[Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2019]

BIS. (2018). *Looking ahead by looking back*. Ανάκτηση από Bank for International
Settlements: <https://www.bis.org/speeches/sp181128.htm> [Πρόσβαση 15
Φεβρουαρίου 2019]

GOV.UK. (2019). *Commission consultation on Basel III implementation – HMT
response*. Ανάκτηση από GOV.UK:
[https://www.gov.uk/government/publications/commission-consultation-on-
basel-iii-implementation-hm-treasury-response](https://www.gov.uk/government/publications/commission-consultation-on-basel-iii-implementation-hm-treasury-response) [Πρόσβαση 01 Φεβρουαρίου
2019]

Harle, P., Luders, E., Pepanides, T., Pfetsch, S., Poppensieker, T., και Stegemann, U.
(2010). *Basel III and European banking: Its impact, how banks might
respond, and the challenges of implementation*. Ανάκτηση από
McKinsey&Company: <https://www.mckinsey.com/business->

functions/risk/our-insights/basel-iii-and-european-banking [Πρόσβαση 03 Φεβρουαρίου 2019]

IMF. (2018). *A Guide to Committees, Groups, and Clubs*. Ανάκτηση από International Monetary Fund: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/A-Guide-to-Committees-Groups-and-Clubs#G20> [Πρόσβαση 10 Φεβρουαρίου 2019]

Lawder, D., και Jarry, E. (2008). *World leaders agree to act fast against recession*. Ανάκτηση από Reuters: <https://www.reuters.com/article/us-financial-summit1/world-leaders-agree-to-act-fast-against-recession-idUSTRE4AD7AK20081115?sp=true> [Πρόσβαση 22 Φεβρουαρίου 2019]